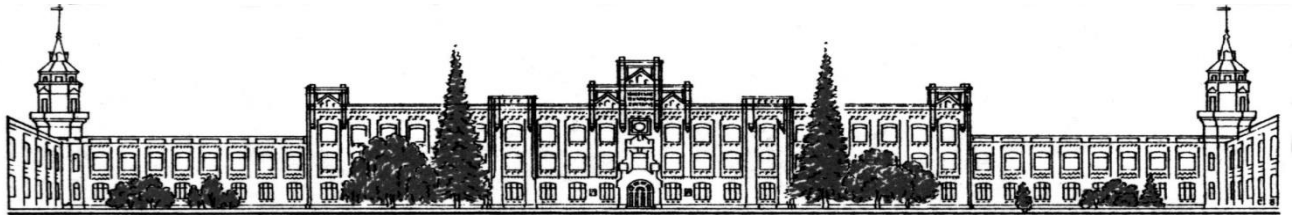

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Кафедра міжнародної економіки

Транснаціональні корпорації: курсова робота

**Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для студентів,
що навчаються на спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Міжнародна економіка» освітнього ступеня бакалавр
за денною формою навчання**

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2019

Транснаціональні корпорації: курсова робота [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка» освітнього ступеня бакалавр за денною формою навчання / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є. – Електронні текстові дані (1 файл: 0,913 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 50 с. – Назва з екрана.

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(Протокол №8 від 25.04.2019 г.)
за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу
(Протокол №7 від 15.03.2019 г.)*

Електронне мережне навчальне видання

Транснаціональні корпорації: курсова робота

Відповідальний редактор:

Войтко С. В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки **факультету менеджменту та маркетингу КПІ ім. Ігоря Сікорського**

Укладачі:

Корогодова О. О. – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки КПІ ім. Ігоря Сікорського

Моїсеєнко Т. Є. – канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки КПІ ім. Ігоря Сікорського

Рецензент:

Іляш О. І. – д.е.н., професор кафедри економіки та підприємництва, проректор з наукової та міжнародної діяльності Міжнародного університету фінансів

У посібнику викладено основні рекомендації до обсягу та структури курсової роботи. Запропоновано перелік вимог до складання, порядку захисту, а також критерії оцінювання роботи. Сформовано завдання на курсову роботу. Розраховано на студентів спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Міжнародна економіка» освітнього ступеня бакалавр за денною формою навчання КПІ ім. Ігоря Сікорського та інших закладів вищої освіти, а також для викладачів, аспірантів та фахівців, які займаються проблематикою міжнародної економіки, взаємодії транснаціональних компаній та урядів країн, формуванням міжнародних стратегій економічного розвитку на різних рівнях.

© Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019

ЗМІСТ

	Вступ	4
1.	Загальні положення	5
2	Основні етапи виконання курсової роботи	6
3	Склад, обсяг і структура курсової роботи	10
4	Вимоги до оформлення курсової роботи	14
4.1	<i>Технічні вимоги до оформлення тексту курсової роботи</i>	14
4.2	<i>Заголовки</i>	15
4.3	<i>Переліки</i>	16
4.4	<i>Таблиці</i>	16
4.5	<i>Графічний матеріал</i>	19
4.6	<i>Формули</i>	21
4.7	<i>Правила цитування та посилання на використані джерела</i>	22
4.8	<i>Список використаних джерел</i>	24
4.9	<i>Додатки</i>	30
5	Вказівки про написання та порядок захисту курсової роботи	30
6	Критерії оцінювання курсової роботи	31
6.1	<i>Зміст курсової роботи</i>	31
6.2	<i>Захист курсової роботи</i>	32
6.3	<i>Опис рейтингової системи оцінки результатів навчання студентів</i>	32
7	Завдання на курсову роботу	34
8	Список рекомендованої літератури	38
8.1	<i>Базова література</i>	38
8.2	<i>Допоміжна література</i>	41
8.3	<i>Інформаційні ресурси</i>	42
	Додатки	46

ВСТУП

Кредитний модуль «Транснаціональні корпорації» передбачає ґрунтовне вивчення теоретичних та прикладних аспектів організації та функціонування транснаціональних компаній (ТНК), а також транснаціонального виробництва та обігу в умовах глобальної економіки. Суттєве значення надається аналізу сучасних тенденцій та форм транснаціоналізації у сферах виробництва та послуг. Розглядаються основні складові економічного механізму та структура фінансування діяльності ТНК.

Кредитний модуль належить до варіативних дисциплін циклу вільного вибору студента професійної та практичної підготовки. Кредитному модулю передують вивчення дисциплін (модулів): «Міжнародна економіка», «Міжнародний маркетинг», «Міжнародні фінанси», «Економіка підприємства», «Організація виробництва».

Кредитний модуль «Транснаціональні корпорації» забезпечує фундамент для подальшого вивчення таких дисциплін (модулів), як «Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства», «Управління міжнародною конкурентоспроможністю», «Фінансовий менеджмент», а також слугує засобом формування у студентів системного осмислення функціонування транснаціонального капіталу, що сприятиме більш зваженому та обґрунтованому виконанню аналітичної частини дипломної роботи.

Для практичного втілення набутих знань та реалізації практичних ідей і теоретичних навичок студентами, навчальними планами підготовки фахівців за спеціалізацією «Міжнародна економіка» передбачена курсова робота з дисципліни «Транснаціональні корпорації».

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою курсової роботи з дисципліни є: формування системи теоретичних знань, набуття практичних навичок та здібностей у галузі аналізу діяльності сучасних транснаціональних корпорацій (ТНК), економічного механізму їхнього функціонування, пріоритетів і проблем розвитку в умовах глобалізації.

Основними завданнями курсової роботи є демонстрація студентами після засвоєння кредитного модуля згідно з вимогами навчальної програми таких результатів навчання:

знання:

- сутності ТНК, змісту і масштабів їх діяльності;
- еволюції організаційних структур ТНК;
- специфіки розроблення і реалізації глобальної стратегії ТНК;
- методів дослідження виробничо-комерційної діяльності ТНК;
- факторів впливу на розвиток об'єднань підприємств.

уміння:

- володіти основними категоріями і поняттями;
- аналізувати економічні явища та процеси в сфері транснаціоналізації виробничо-комерційної діяльності підприємств;
- використовувати отримані результати економічних досліджень на практиці;
- порівнювати ефективність процесів прямого іноземного інвестування різними ТНК світу;
- розробляти стратегію диверсифікації діяльності транснаціональної корпорації на конкретному прикладі.

досвіду (навичок):

- у свідомому застосуванні набутих знань щодо економічної складової сталого розвитку у глобальному вимірі;

- у критичному та системному сприйнятті галузевих та регіональних особливості діяльності ТНК, а також особливостей взаємодії ТНК та національних економік;
- у формуванні системи теоретичних знань та набутті практичних навичок аналізу діяльності сучасних транснаціональних корпорацій,
- у вмінні оцінювати особливості взаємодії ТНК та національних економік для надання відповідних рекомендацій.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Ефективна організація самостійної роботи студента передбачає планування часу на проведення необхідних видів робіт з урахуванням їхньої послідовності та трудомісткості. Тому для своєчасного виконання курсової роботи необхідно скласти план та графік роботи.

Виконання курсової роботи здійснюється за такими етапами:

- вибір теми роботи;
- вибір бази дослідження;
- складання змісту роботи;
- огляд літератури за темою роботи: фахової (монографій та статей); пошук законодавчих та нормативних матеріалів, які мають відношення до тематики дослідження; аналіз інформації, що отримано з сайтів транснаціональних компаній та міжнародних наднаціональних організацій;
- обробка теоретичного матеріалу;
- підбір фактологічного та фактичного матеріалу;
- аналіз і обробка фактичного матеріалу;
- написання й оформлення курсової роботи;
- подання роботи на рецензування;
- захист курсової роботи.

При цьому обов'язковим є дотримання студентами орієнтовного графіку виконання курсової роботи (табл. 1).

Таблиця 1

Графік виконання курсової роботи

Тиждень семестру	Назва етапу роботи	Навчальний час, год.	
		Ауд.	СРС
2	Вибір і погодження теми, усвідомлення завдання	0,25	
3-4	Вибір бази дослідження, підбір та вивчення літератури, збір інформації про підприємство	—	5,5
5	Виконання розділу 1	—	7
6	Виконання розділу 2	—	9
7	Виконання розділу 3	—	8
8	Подання курсової роботи на перевірку	—	—
9	Захист курсової роботи	0,25	—
Всього		0,5	29,5

Вибір теми роботи. Тема курсової роботи вибирається студентом відповідно до власних інтересів згідно з переліками рекомендованих джерел, представлених у даних методичних рекомендаціях та за погодженням з викладачем. Тематика робіт повинна мати практичну спрямованість. Студент може запропонувати свою тему дослідження за умов відповідного обґрунтування доцільності її розробки. Не допускається вибір однієї теми декількома студентами в межах однієї академічної групи.

При виборі теми важливо враховувати наявність попередніх напрацювань з даної тематики при написанні рефератів та інших видів робіт та індивідуальних завдань, власний професійний досвід, а також досвід виступів на наукових та практичних конференціях, форумах, семінарах. Істотну допомогу у виборі теми надають ознайомлення з аналітичними оглядами й статтями в спеціальній періодиці. Дослідження починається з вибору проблеми, яка формується у стислому вигляді як тема. Для прикладних та науково-прикладних тем актуальними визнаються ті, що можуть забезпечити вищі значення показників ефективності діяльності компаній, організацій та галузей національної економіки, або сприяти використанню позитивного досвіду стратегічних дій урядів зарубіжних країн.

Основними принципами, яких мають дотримуватися студенти при написанні курсової роботи, є наступні: математизація, інформатизація, лінгвізація, інженеризація, економізація.

Вибір бази дослідження. База дослідження обирається студентом самостійно з урахуванням кола науково-практичних інтересів.

Складання плану. Планування роботи починається зі складання робочого плану курсової роботи, що являє собою своєрідну наочну схему дослідження. Такий план використовується на перших стадіях роботи, дозволяючи ескізно представити досліджувану проблему в різних варіантах, що істотно полегшує керівнику оцінку загальної композиції й рубрикації майбутньої курсової роботи.

Конкретні кроки з тематики курсової роботи починаються після визначення її мети та змісту, окреслення кола завдань, які мають бути розв'язані. План курсової роботи розкриває її зміст. Зміст роботи має дати загальне уявлення про напрями дослідження та відображати логічний зв'язок між її окремими складовими частинами. Він включає головні питання, які логічно пов'язані та послідовно розкривають зміст теми курсової роботи.

Огляд літератури за темою роботи. У процесі написання курсової роботи студент має підібрати відповідну наукову літературу та нормативно-інструктивні матеріали з обраної тематики, вивчити та здійснити їх аналіз. При цьому можуть використовуватися бібліографічні каталоги, довідники, реферативні журнали, автоматизовані інформаційно-пошукові системи, бази та банки даних, на основі яких в кінці роботи формується список використаної літератури, а в тексті роботи подаються відповідні посилання. Базова та додаткова література з курсу, а також корисні інформаційні джерела наводиться в зазначених рекомендаціях. При вивченні літератури за обраною темою використовується не вся викладена в ній інформація, а тільки та, яка має безпосереднє відношення до теми роботи і є найбільш цінною й корисною.

Аналіз і обробка фактичного матеріалу. Для аналізу фактичних статистичних даних студент може використовувати всі відомі йому методи та прийоми обробки інформаційних матеріалів, які є доречними в даному дослідженні. Для виконання другої частини курсової роботи студент знаходить вихідні дані самостійно, використовуючи дані аналітичних звітів транснаціональних компаній обраної країни як бази дослідження, матеріали

сайтів міжнародних організацій та наднаціональних угруповань, інформацію у науковій літературі, аналітичних оглядах, статистичних щорічниках тощо.

Написання і оформлення курсової роботи. У процесі написання курсової роботи студент може надавати окремі її частини на перевірку викладачеві для отримання необхідних консультацій та роз'яснень. Правила оформлення роботи подано нижче.

Подання роботи на рецензування. Після завершення написання курсової роботи, вона підписується виконавцем-студентом із зазначенням позначки про відсутність плагіату в роботі, та подається у встановлений термін на кафедру міжнародної економіки для її реєстрації та подальшої передачі відповідальному викладачу-керівнику роботи. Керівник роботи здійснює рецензування та оцінювання якості виконання роботи, робить висновок щодо допуску її до захисту.

Захист курсової роботи. День і час захисту курсової роботи визначає викладач-керівник згідно з графіком навчального процесу. Для розкриття змісту курсової роботи студенту надається 5-7 хвилин. Для захисту роботи студент складає тези виступу, оформлює ілюстративний матеріал, готується до відповідей на запитання. У виступі студент має представити мету, завдання, описати проблемну ситуацію, навести результати проведеного дослідження, надати обґрунтовані висновки та пропозиції щодо вирішення проблеми.

Захист курсової роботи оцінюється за критеріями, передбаченими зазначеними методичними рекомендаціями. По закінченні заслуховування студента виставляється оцінка, яка формується як сума балів за виконання та захист курсової роботи.

3. СКЛАД, ОБСЯГ І СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

До структури курсової роботи, як оригінального (авторського) теоретико-прикладного дослідження, висуваються такі структурні вимоги:

- титульний аркуш (оформляється згідно Додатку А);
- зміст (структуру подано нижче);
- вступ;
- розділи основної частини (визначені викладачем);

- висновки;
- додатки (за необхідністю);
- список використаних джерел.

Титульний аркуш має містити найменування вищого навчального закладу і кафедри, де виконана курсова робота, назву дисципліни та тему курсової роботи, прізвище та ініціали студента, курс та групу, відомості про наукового керівника, а також позначку про відсутність плагіату (додаток А).

Зміст курсової роботи містить якомога повніші, зрозумілі та стилістично грамотні назви всіх її складових із зазначенням номерів початкових сторінок цих частин (вирівнювання нумерації здійснюється по правому краю аркуша). Назви розділів та підрозділів мають достатньо стисло відображати сутність поставлених питань і проблематики, що розглядається. Як правило, зміст курсової роботи не перевищує однієї сторінки (додаток Б).

Вступ містить обґрунтування вибраної студентом теми теоретико-прикладного дослідження, актуальність, мету та завдання курсової роботи, опис використаних автором методів дослідження. Рекомендований обсяг вступу – одна-дві сторінки тексту (додаток В).

Актуальність. Особливу увагу слід звернути на формулювання сутності проблемної ситуації. Загалом, проблема дослідження відображає суперечність між реальним станом об'єкта дослідження і вимогами суспільства до підвищення ефективності його функціонування. Проблема в науці – це найчастіше суперечлива ситуація, що потребує вирішення. Вона виникає в результаті відкриття нових фактів, які не вписуються в рамки попередніх теоретичних уявлень, причому жодна із теорій міжнародної економіки не спроможна пояснити ці факти. Таким чином, вибір проблеми і визначає в основному напрями наукового пошуку студента. Актуальність має бути викладена у обсязі 1-3 абзаців.

Мета роботи має адекватно відображатись у темі та висновках.

***Мета дослідження** – це згорнутий в одне речення головний зміст, вивченню якого вона присвячена.*

Слід зазначити, що у випадку відсутності у вступі наявної проблемної ситуації дослідження, дуже важко визначити мету роботи. Мета роботи має полягати у можливості вирішення проблемної ситуації.

Завдання та методи курсової роботи мають чітко підпорядковуватись меті роботи і бути спрямованими на її послідовне досягнення. Формулювати **завдання** дослідження рекомендується у формі переліку конкретних засобів досягнення мети: «проаналізувати», «узагальнити», «визначити», «встановити», «обґрунтувати», «розробити» тощо. Перелік цих завдань необхідно робити якомога більш ретельно, оскільки опис їхнього рішення повинен скласти зміст підрозділів курсової роботи.

Обов'язковим елементом вступу курсової роботи є перелік методів дослідження, що слугують інструментом отримання фактичного матеріалу та його обробки і є необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети. Їхній перелік необхідно робити не «взагалі», тобто відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу переконатись в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Вирішення поставлених у курсовій роботі завдань повинно здійснюватися з використанням наступних методів (перелік не є вичерпним):

- загальнонаукові методи: аналогія, системний аналіз, формалізація;
- методи логічної абстракції: аналіз і синтез, індукція та дедукція;
- економіко-математичні методи: факторний, системно-структурного аналізу;
- методи економіко-статистичного аналізу: табличний, графічний, групування, класифікації;
- маркетингові методи: SWOT, матричний, спостереження, опитування;
- методи експертної діагностики: ранжування, порівняння, оцінювання.

Унікальність вступу має бути на рівні від 95%.

Кожен розділ **основної частини** рекомендується розбивати на два, три або більше підрозділів (найчастіше 2 – 3). Зміст і кількість розділів

основної частини роботи визначаються обраною темою, характеристиками об'єкту досліджень, метою і завданням дослідження та іншими факторами. Основна частина повинна містити власну переробку студентом наявних інформаційних матеріалів. В тексті обов'язково мають бути посилання на цитовані джерела у квадратних дужках (наприклад, [1]). Після наведених цитат мають бути проміжні висновки автора. Унікальність основної частини має бути від 50%.

Основна частина курсової роботи складається з трьох розділів. В **розділі 1** викладаються основні теоретичні положення, які характеризують об'єкт та предмет дослідження, методологічні та методичні підходи до їх ідентифікації, характеристики та оцінки, а також наводиться передовий досвід у вирішенні теоретичних та практичних задач; обсяг – 5 - 10 сторінок (додаток В).

В **розділі 2** подається економіко-статистична та інша характеристика транснаціональних компаній по обраній студентом країні (регіону), представляються фактори впливу на діяльність ТНК, проводиться їхній аналіз, надається оцінка. У роботі над другим розділом студент має проявити й використати свої аналітичні та розрахункові компетенції. Обсяг – 5-8 сторінок (додаток Г).

В **розділі 3** необхідно викласти вирішення задачі з обов'язковим наведенням проміжних та підсумкових висновків. Обсяг – 3-5 сторінок (додаток Д).

У **висновках**, що є завершальною частиною курсової роботи, повинні міститись основні результати за кожним розділом основної частини роботи відповідно до поставленої мети та завдань роботи, відображеними у вступі. Текст висновків повинен мати стислий характер і не перевищувати 1–2 сторінки. Всі поставлені в роботі завдання мають бути вирішені. У курсовій роботі мають бути наведені: конкретний висновок по кожному завданню, після чого наводиться загальний висновок з рекомендаціями. Унікальність цієї структурної частини складає від 95% (додаток Е).

Список використаних джерел включає складений відповідно чинних нормативних документів перелік літературних першоджерел. Перелік повинен містити посилання на сайти міжнародних, урядових, статистичних організацій, а також річні звіти компаній (у відповідності до теми дослідження). Обов'язковим є використання наукової періодики. Кожна позиція у списку,

що представляє собою друковану працю, має містити: прізвище автора, повне найменування монографії, посібника чи статті; місто, видавництво та рік видання; кількість сторінок. Список використаних джерел курсової роботи має містити не менше 10 найменувань.

У додатки виносяться громіздкі таблиці (одна повна сторінка і більше сторінок) та блок-схеми допоміжного характеру, цитати із нормативних документів або статистичних матеріалів; форми фінансової звітності, що слугували інформаційною базою дослідження; інші матеріали, які через великий обсяг або форму подання не можна було включити до основної частини роботи.

Загальний обсяг курсової роботи має становити 15-25 сторінок тексту формату А4.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

4.1. Технічні вимоги до оформлення тексту курсової роботи

Текст курсової роботи, як правило, набирається тестовим редактором, роздруковується з одного боку на аркушах паперу білого кольору формату А4. Рекомендується використовувати шрифти Times New Roman, Arial, Calibri, Verdana. Розмір основного тексту – 14 пт, назви розділів і підрозділів – 16 пт. Кегль 12 пт дозволяється використовувати для таблиць чи рисунків. Текст розміщується на сторінці з такими полями: ліве – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє та нижнє – не менше 20 мм. Відстань між назвами розділів і підрозділів та текстом має бути в межах 15 – 20 мм (близько 1,5 інтервали).

Має бути повна відповідність назви розділів, підрозділів і пунктів у змісті та безпосередньо у розділах курсової роботи.

Титульний аркуш та зміст не нумерують, але враховують їх у загальній кількості сторінок. Тобто «Вступ», який розташовується одразу після змісту, нумерується як третя сторінка роботи. Номери сторінок треба проставляти у верхній правій частині сторінки над текстом, використовуючи колонтитул.

Кожна складова роботи, тобто вступ, кожний розділ, висновки та список використаних джерел повинна починатись з нової сторінки. У розділах кожен наступний підрозділ та пункт підрозділу розміщують одразу після закінчення попереднього, з врахуванням рекомендованої відстані (пропуск одного рядку).

Підрозділи й пункти підрозділу основної частини курсової роботи нумерують арабськими цифрами. Назва друкується з використанням абзацного відступу. Текст назви розділів друкується з використання функції вирівнювання по центру сторінки. Нумерація розділів здійснюється у межах всього тексту курсової роботи (1, 2, 3 і т. д.). Зміст, вступ, висновки та список використаних джерел не нумеруються.

Нумерація підрозділів повинна включати номер розділу та порядковий номер підрозділу в межах цього розділу, цифри мають бути відокремлені крапкою (наприклад, 1.1, 1.2 і т. д.), а номер пункту (якщо це має місце у курсовій роботі, відповідно: номер розділу, номер підрозділу і номер пункту (наприклад, 2.1.1, 2.1.2, 2.1.3 і т. д.).

За необхідністю посилання на будь-які частини курсової роботи після номерів розділів, підрозділів і пунктів крапку не ставлять.

Приклад:

«...див. підрозділ 3.2 ...», «...на рис. 2.4...», «...у табл. 3.3...».

4.2. Заголовки

Розділи, підрозділи повинні мати заголовки, що чітко та лаконічно відображають їх зміст (бажано обмежуватися обсягом до 15 слів). Назви заголовків розділів, підрозділів і пунктів курсової роботи друкують з абзацним відступом з великої літери, крапки в кінці не ставиться. Якщо заголовок складається з двох речень, то їх слід відокремлювати крапкою. У останньому реченні крапка не ставиться.

4.3. Переліки

У тексті курсової роботи можуть бути переліки, що, як правило, належним чином структурують роботу. Перед кожною позицією переліку ставиться дефіс чи (за необхідності посилається у тексті курсової роботи

на один із пунктів того чи іншого переліку) малу літеру чи цифру, після якої ставлять дужку. Після дефісу та дужки починають текст з малої літери, після крапки (якщо це має місце) – з великої (як у реченні). Для подальшої деталізації переліку необхідно використовувати арабські цифри, після яких ставлять дужку.

Приклад:

А) 1. Перелік _____;

2. Перелік _____.

Б) 1) перелік _____;

2) перелік _____.

В) – перелік _____;

– перелік _____.

4.4. Таблиці

Таблиці у курсовій роботі використовуються для зручності представлення та порівняння показників, коефіцієнтів, даних тощо. За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення у вигляді нового знання, що вводиться в текст словами: «таблиця дозволяє зробити висновок, що...», «з таблиці видно, що...» тощо. В деяких випадках такі таблиці дають можливість виявити і сформулювати певні закономірності. У неаналітичних таблицях містяться, як правило, неопрацьовані статистичні дані, необхідні лише для констатації певних фактів.

Таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблиці, розміщені на окремих сторінках дипломної роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Якщо в розділі дипломної роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. Назва таблиці має належним чином і стисло відображати її зміст і наповнення. Назву

слід розміщувати безпосередньо над таблицею посередині рядка, використовуючи при цьому такі параметри: вирівнювання «по центру», шрифт напівжирний.

У разі перенесення частини таблиці на наступну сторінку курсової роботи назву ставлять тільки над першою частиною таблиці (сторінка, де починається таблиця). На наступній сторінці друкується курсивом «закінч. табл. 1.1» у верхній правій частині сторінки. Якщо таблиця розміщується на трьох сторінках чи більше, то на другій та наступних, крім останньої пишеться курсивом «продовж. табл. 1.1» з правої сторони нижче). У випадку перенесення таблиці на іншу сторінку, шапка таблиці не переноситься, проте з'являється додатковий рядок з нумерацією стовпців таблиці (див. приклад).

Якщо таблиця самостійно складена, або показники в ній самостійно розраховані, то після таблиці слід зробити наступне посилання:

* Складено автором (або розраховано) за [посилання на джерело].

Таблиці (за винятком таблиць у додатках, де ще використовуються й букви) нумеруються арабськими цифрами наскрізним чином у межах розділу.

Приклад:

Таблиця 2.1

Назва таблиці

Шапка таблиці			
Назва рядків	Зміст рядка	Зміст рядка	Зміст рядка

Таблиця 2.1

Назва таблиці

Шапка таблиці	Шапка таблиці
1	2
Назва рядків	Зміст рядка

продовж. табл. 2.1

1	2
Назва рядків	Зміст рядка

Шапка – це частина таблиці, у якій наводиться зміст вертикальних граф. Вона може складатися як з одного, так і декількох поверхів (ярусів).

Боковик – це крайня ліва графа, що містить зведення про горизонтальні рядки і є складовою частиною так званого «хвоста» таблиці, тобто тієї її частини, що знаходиться нижче голівки.

Кожен боковик повинен мати заголовок, що пишеться в називному відмінку з прописної букви й без крапки на кінці. Рядки боковика повинні суворо підкорятися його заголовку. Повторювані величини обов'язково групуються.

Таблиці кожного додатку позначають нумерацією арабськими цифрами з додаванням перед цифрою позначення додатка літерою. У випадку наявності тільки однієї таблиці у курсовій роботі, вона позначається на загальних підставах, наприклад, «Таблиця 1.1» або «Таблиця А.1».

Нумерація таблиці здійснюється у межах розділу. Номер таблиці складається з номеру розділу і порядкового номеру таблиці у цьому розділі, числа відокремлених крапкою. На таблиці мають бути посилання у тексті. Посилання складається із скорочення слова «таблиця», потім крапка, пробіл, номер розділу, крапка, номер таблиці у розділі, наприклад «табл. 3.2».

Заголовки стовпців і рядків таблиці друкують з великої літери. Підзаголовки стовпців, переліки у рядках друкуються з малої літери (за умов, що вони є продовженням заголовків), а якщо вони мають самостійне значення, то з великої літери. У кінці назв заголовків, підзаголовків і переліків таблиць крапки не ставлять. Переважно назви приводяться у однині.

Таблиці обмежують лініями. Окремі комірки таблиці можуть не мати обмежень. Поділ заголовків і підзаголовків діагональними лініями не допускається. Як правило, таблиця формується таким чином,

щоб не ускладнювати користування нею. При потребі дозволяється перпендикулярне (вертикальне) розміщення заголовків стовпців.

4.5. Графічний матеріал

Графічний матеріал курсової роботи (графіки, алгоритми, схеми, діаграми, тощо) розміщують у тексті для наочного відображення важливих складових матеріалу, візуалізації залежностей, властивостей або характеристик об'єкта, розкриття якісних та кількісних співвідношень.

Основними видами ілюстративного матеріалу в курсовій роботі є схема, діаграма і графік.

***Схема** – це зображення, що передає звичайно за допомогою умовних позначок і без дотримання масштабу основну ідею якого-небудь пристрою, предмета, споруди чи процесу і показує взаємозв'язок їхніх головних елементів.*

На схемах усіх видів повинна бути витримана товщина ліній зображення основних і допоміжних і товщина ліній їхніх зв'язків.

***Діаграма** – один із способів графічного зображення залежності між величинами.*

Діаграми складають для наочності зображення й аналізу масових даних. Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми площинні, лінійні й об'ємні. У курсових роботах найбільшого поширення набули лінійні діаграми, а з площинних – стовпчикові і секторні.

***Графік** – умовне зображення величин та їхніх співвідношень через геометричні фігури, крапки й лінії.*

Графіки використовуються як для аналізу, так і для підвищення наочності ілюстрованого матеріалу. Крім геометричного образу, графік повинен містити ряд допоміжних елементів: загальний заголовок графіка; словесні пояснення

умовних знаків й змісту окремих елементів графічного образу; числові дані, що доповнюють чи уточнюють величину нанесених на графік показників.

Графічний матеріал друкується вбудованими редакторами Microsoft Word чи подібними, можливе використання експортованих рисунків з інших редакторів (за узгодженням з керівником курсової роботи). Вирівнювання графічного матеріалу треба здійснювати «по центру». Важливо використовувати максимум доступного простору ліворуч та праворуч від центру рисунка. Рисунки, виконані у MS Word, слід згрупувати (як один графічний об'єкт).

На весь представлений графічний матеріал мають бути посилання у тексті. Посилання оформлюється за такими вимогами: скорочення слова «рисунок», крапка, пробіл, номер розділу, крапка, номер рисунку у розділі.

Приклад:

«...на рис. 1.2 ...», «... див. рис. 2.3 ...»

Графічний матеріал розміщують безпосередньо після абзацу, в якому є на нього посилання, або на наступній сторінці.

За необхідності можливе використання таблиць у рисунках, а також перероблення таблиць у рисунок з використанням додаткових графічних елементів. Графічний матеріал бажано розміщувати на одній сторінці, можливо використання альбомної орієнтації сторінки. Якщо рисунок не вміщується на одній сторінці, дозволяється переносити його на інші сторінки. У такому випадку назву рисунку розміщують на першій сторінці, а пояснювальні дані – на кожній сторінці, де друкують “Рис. ..., аркуш...”.

За необхідністю під графічним матеріалом розміщують пояснення. Рядком нижче приводять назву рисунка, яку треба вирівнювати «по центру».

Графічний матеріал, що виноситься у додаток, нумерують окремою нумерацією з використанням літери та арабської цифри (Рис. В.2).

4.6. Формули

Формули виконуються, як правило, з використанням вбудованого у програму редактора формул. Формула розміщується по центру рядка. Нумерація формул здійснюється з правого боку рядка. Розмір шрифту та сам шрифт формул має відповідати розміру шрифту основного тексту курсової роботи. Формули нумеруються арабськими цифрами у межах розділу. Нумерація поміщується у круглих дужках. Спочатку зазначається номер розділу, потім крапка, потім номер формули й розділі.

Посилання у тексті на формули надають також у дужках.

Приклад:

...у формулі (2.3) ...

...у формулі (B.1) ...

Пояснення символів і коефіцієнтів формули здійснюється безпосередньо під формулою. Пояснення кожного символу чи коефіцієнту надається з нового рядка саме у послідовності, в якій ці символи (коефіцієнти) наведені у формулі. Перший рядок пояснення має починатися словом «де» (малі літери). Відповідно, за формулою має бути кома. Якщо пояснення не надається (наприклад, якщо вже всі символи пояснені вище чи є загальноприйнятими), то за формулою ставиться крапка. Формули, що подаються безпосередньо одна за одною (математичні викладки), відокремлюють комою.

Формули, за винятком формул, що містяться у додатках, мають нумеруватися наскрізною нумерацією у межах розділу. У цьому разі номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули, відокремлених крапкою.

4.7. Правила цитування та посилання на використані джерела

Посилання як таке означає вказівку на певне джерело інформації (підручник, статтю, монографію, документ, інтернет-джерело, базу даних тощо). У разі наведення у курсовій роботі цитат чи статистичних даних обов'язково має бути вказано відповідне посилання.

Слід подавати посилання на всі джерела, матеріали чи дані з яких приведені у роботі. Такі елементи надають змогу відшукати ці документи

за їхніми вихідними даними та, за необхідністю, перевірити достовірність наведених відомостей. За наявності декількох подібних джерел варто посилатися на останні видання. Проте посилання на ранні видання можливе у випадку, коли саме у цьому джерелі є інформація, яка виключена автором з більш пізнього джерела.

Доцільним є зазначення сторінки (сторінок), з якої використовуються дані чи цитата. Текст цитати починається відкриттям і закінчується закриттям лапок. Він наводиться у тій граматичній формі, в якій він поданий у першоджерелі, тобто зі збереженням авторського написання. Наукові терміни та визначення інших авторів не виділяються лапками. Таке цитування має бути повним, не допускається скорочення авторського тексту і, тим більше, не допускається зумисне змінювання думок автора. Проте допускається пропуск окремих слів, речень, чи абзаців. Це можливо за умов, якщо зазначене не спотворює авторського тексту. Зазначені пропуски у тексті позначаються трьома крапками і можуть ставитися у будь-якому місці цитати (на початку, всередині або в кінці).

Посилання на використані у роботі джерела оформлюються у вигляді квадратних дужок (відкрита та замкнута) безпосередньо в тексті одразу після цитати чи використаних даних. Спочатку зазначається арабськими цифрами порядковий номер джерела інформації згідно «Списку використаних джерел», а потім (через кому) приводиться номер сторінки (чи діапазон сторінок), на яких міститься та інформація, на яку робиться посилання.

Приклад:

«... текст цитати ...» [28, с. 234 – 237]

Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

- а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються

лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора дипломної роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

Якщо у курсовій роботі згадується джерело інформації у загальному вигляді, то такі посилання приводяться без вказування сторінок.

Приклад:

«... вчений *** [5] «... у працях [1 – 7]...», чи «... як зазначається в роботі [12]»

Якщо є декілька джерел цитування, їх розділяють крапкою з комою.

Приклад:

[2; 4; 7]; [10 – 13; 17; 22 – 27]; [12, с. 67; 22, с. 37; 48, с. 15]

4.8. Список використаних джерел

Елементи бібліографічного запису (заголовки і бібліографічний опис) та знаки пунктуації в бібліографічному посиланні, незалежно від його призначення та виду, подають згідно з ДСТУ ГОСТ 7.80 і ДСТУ ГОСТ 7.1 з урахуванням таких особливостей:

- у заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів у бібліографічному описі у відомостях про відповідальність (за навскісною рисою) не повторюють;
- за потреби у заголовку бібліографічного запису позатекстового посилання можна зазначати більше ніж три імені авторів;
- замість знака «крапка й тире» («. — »), який розділяє зони бібліографічного опису, в бібліографічному посиланні рекомендовано застосовувати знак «крапка» (при цьому в межах одного документа застосування в бібліографічних посиланнях розділових знаків уніфікують);
- відомості, запозичені не з титульної сторінки документа, дозволено не брати у квадратні дужки;
- після назви дозволено не зазначати загального позначення матеріалу («Текст», «Електронний ресурс», «Карти», «Ноти» тощо — перелік згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1);
- у складі вихідних даних дозволено не подавати найменування (ім'я) видавця;
- у складі відомостей про фізичну характеристику документа можна зазначати або його загальний обсяг (наприклад: 285 с.), або номер сторінки, на якій подано об'єкт посилання (наприклад: С. 19);
- дозволено не наводити відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер (ISBN, ISMN, ISSN).

Позатекстові бібліографічне посилання:

- використовують переважно у наукових виданнях у разі багаторазових посилань на одні й ті самі документи;
- нумерують у межах усього документа або в межах окремих глав, застосовуючи наскрізне нумерування (арабськими цифрами);

- наводять як перелік бібліографічних записів і розміщують наприкінці основного тексту документа або його складника (зазначаючи, наприклад, «Список бібліографічних посилань»);
- повторюють бібліографічні відомості про об'єкт посилання, який згадано в тексті документа.

Позатекстове бібліографічне посилання може містити такі елементи:

- заголовок бібліографічного запису (ім'я автора);
- основну назву документа;
- відомості, що належать до назви (пояснюють і доповнюють її);
- відомості про відповідальність (містять інформацію про осіб і/або організації, які брали участь у створенні документа);
- відомості про повторність видання (містять інформацію про зміни й особливості цього видання відносно попереднього);
- вихідні дані (містять відомості про місце видання (випуску), видавця та рік випуску документа);
- позначення та порядковий номер тому, номера або випуску, якщо є посилання на твір або публікації з багаточастинного (багатотомного чи серіального) документа;
- відомості про обсяг (кількість сторінок) документа (у разі посилання на нього загалом);
- назву документа (журналу, збірника, газети тощо), в якому опубліковано об'єкт посилання (наприклад, статтю);
- відомості про місцезнаходження об'єкта посилання — номер сторінки в документі (у разі посилання на його частину);
- примітки (у посиланні на електронний ресурс, депоновану наукову роботу тощо).

До списку використаної літератури слід включати тільки ті джерела, на які є посилання у тексті (у вигляді квадратних дужок).

Літературні джерела, які рекомендовані студентам в процесі написання курсової роботи:

- Закони України;
- інструкції та нормативні акти міністерств і відомств;

- наукова, навчально-методична, спеціальна література, видана українською мовою;
- наукова, навчально-методична, спеціальна література, видана іноземними мовами;
- періодична література;
- наукова, аналітична, статистична інформація, що розміщена в мережі Internet.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами таких стандартів: Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015 [1]; ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT); ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80-2000, IDT); ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила; ДСТУ 2732:2004 Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять; ДСТУ 7157:2010 Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості.

Для нормативно-правових актів необхідно вказувати офіційні видання (Відомості Верховної Ради України, Офіційний вісник України, газета «Урядовий кур'єр», Зібрання постанов Уряду України).

Якщо в тексті згадують конкретну частину тексту документа, після неї можна зазначати (у квадратних дужках) порядковий номер позатекстового бібліографічного посилання та сторінку, на якій подано цей об'єкт посилання. Між поданими відомостями пропоставляють знак «кома».

Приклад:

У тексті: [2, с. 28]; [2, с. 154].

У позатекстовому посиланні: 1. Нагайчук Н. Г. Фінанси страхових компаній: навч. посіб. — Київ: УБС НБУ, 2010. — 527 с.

Якщо посилання в тексті подають на документ, авторами якого є одна, дві чи три особи, у квадратних дужках зазначають їхні прізвища, розділяючи знаком «кома».

Приклад:

У тексті: [Кушнарєнко, Удалова].

У позатекстовому посиланні: Кушнарєнко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів : навч. посіб. — Київ : Знання, 2006. — 223 с.

Якщо посилання в тексті подають на документ, авторами якого є чотири та більше осіб, у квадратних дужках зазначають тільки його назву.

Приклад:

У тексті: [Управління персоналом в умовах економіки знань].

У позатекстовому посиланні: Управління персоналом в умовах економіки знань : монографія / Азарєнкова Г М. та ін. Київ, 2011. 406 с.

Посилання на статті в Internet-виданнях такі ж, як і для періодичних видань (тобто обов'язково необхідно вказати автора, назву статті, тип Internet-порталу), але в кінці треба вказати режим доступу.

Електронні ресурси поділяють за: режимом доступу (локальний, віддалений), видом інформації (електронні дані, електронні програми, електронні дані та програми). Джерелом інформації є: титульний екран, основне меню, програма, головна сторінка сайту чи порталу, що містять відомості про автора, назву, відповідальність, перевидання (версію), місце та рік видання.

Відомості, необхідні для пошуку електронного ресурсу: відомості про доступ, дата оновлення документа або його частини, електронна адреса, дата звернення до документа. Після відомостей про відповідальність дозволено не подавати відомості про вид електронних даних чи програм: електронні текстові дані (скорочено — електрон. текст. дані), електронні графічні дані (електрон. граф. дані) і т. д.

Відомості про доступ до електронного ресурсу подають у бібліографічних посиланнях на документи з комп'ютерних мереж, а також із повнотекстових баз даних, доступ до яких здійснюють на договірній основі або за передплатою.

Відомостям про дату (день, місяць, рік) останнього оновлення електронного ресурсу віддаленого доступу передують слова «Дата оновлення». Ці відомості наводять перед даними про режим доступу («URI», «URL»).

Для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу в примітці дозволено застосовувати аббревіатури «URL» (Uniform Resource Locator - Уніфікований покажчик ресурсу) або «URI» (Uniform Resource Identifier - Уніфікований ідентифікатор ресурсу). Якщо електронний ресурс має унікальний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier - Ідентифікатор цифрового об'єкта) замість електронної адреси рекомендовано зазначати його ідентифікатор.

Приклад:

Позатекстове посилання: 1. Про відзначення 150-річчя з дня народження видатного вченого Володимира Івановича Вернадського [Електронний ресурс] : проект постанови Верховної Ради України. Документ не було опубліковано. Доступ із інформ.-правової системи «ЛІГА- ЗАКОН».

Більш докладний список правил та прикладів оформлення бібліографічного опису у списку використаної літератури (згідно з ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання») надано в Додатку 3.

Список використаних джерел є загальним для роботи, тобто включає джерела основної частини та додатків. Кожне джерело має згадуватися у списку тільки один раз. Проте на нього можуть здійснюватися декілька посилань. До того ж можливе посилання на одне джерело і наведення різних сторінок цього джерела ([31, с. 22], ... [31, с. 27] ... [31, с. 92]...).

Дозволяється алфавітне розташування матеріалу та розташування за послідовністю посилань. При наявності творів одного автора їх розставляють у списку (при використанні алфавітного розміщення) за абеткою заголовків або за роками публікації, тобто у хронологічному порядку. Для іншомовних джерел (наприклад, англomовні видання) використовується додатковий алфавітний порядок (при алфавітному розташуванні). Бажано у курсовій роботі наводити наукові публікації за останні 5 років. Доцільно також використовувати у роботі законодавчі акти.

4.9. Додатки

Певний матеріал курсової роботи, який не має прямого відношення до розкриття поставлених питань (довідкові таблиці, математичні викладки, проміжні результати розрахунків), допускається розміщувати в додатках. Додатками можуть бути: рисунки та інший графічний матеріал, таблиці великого формату, розрахунки, скановані чи фотографовані документи, копії довідок, актів, тощо. Додатки умовно поділяють на обов'язкові (як такі, що пояснюють викладки основного тексту курсової роботи) та інформаційні (насамперед, це довідкова інформація, статистичні таблиці тощо).

Додатки позначають великими українськими літерами. За стандартом не використовуються такі літери: Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Кожен додаток оформляється з нової сторінки. У першому рядку посередині сторінки друкують слово «Додаток», а за ним його позначення (Додаток А.1). Сам додаток наводять, починаючи з другого рядка. Можливе використання альбомного орієнтування сторінки. Додаток має заголовок подібно до оформлення розділів (якщо додатком є текст), таблиць чи рисунків основного тексту. Відповідно, й нумерація подібна, «Таблиця А.2», «Рис. В.4» тощо. Стосовно запозичень, то до них розповсюджуються подібні вимоги, як і їх використання у основному тексті.

5. ВКАЗІВКИ ПРО НАПИСАННЯ ТА ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Наукові керівники зобов'язані впродовж періоду підготовки курсової роботи здійснювати наступне:

- консультувати студентів стосовно вибору тематики курсової роботи;
- пропонувати назви тем окремих розділів;
- рекомендувати літературу з обраної теми;
- надавати поради стосовно підготовки окремих, складних частин курсової роботи;
- контролювати проходження етапів підготовки курсової роботи;

- надавати поради відносно підвищення рівня змістовності курсової роботи;
- контролювати рівень якості оформлення тексту курсової роботи;
- надавати якісну характеристику курсової роботи напередодні захисту.

Захист курсової роботи має відбуватися у визначений викладачем час. Орієнтовні витрати часу на процедуру захисту: 5 – 7 хвилин (3 – 5 хвилин доповідь, інше – відповіді на питання комісії). Доповідь має бути стислою і складатися з наступних складових:

- актуальність обраної теми;
- структура роботи (назви розділів);
- основні висновки по роботі.

Члени комісії, що присутні на захисті, мають право також ставити запитання студенту. Обговорення підсумків захисту проводиться комісією на закритому засіданні. Рішення комісії оголошується Головою комісії після закінчення цього засідання. Результати зазначаються на титульному листі та виставляються у відомість та в залікову книжку.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Підсумкова оцінка курсової роботи повинна враховувати наступні показники її якості:

6.1. Зміст курсової роботи

- актуальність обраної теми та спрямованість на розробку практичних рекомендацій;
- ступінь досягнення студентом поставленої мети та вирішення завдань курсової роботи;
- адекватність використання методологічного та діагностичного апарату в процесі проведення економічного дослідження;
- багатоваріантний підхід до вирішення поставлених завдань;

- рівень обґрунтованості запропонованих заходів і рішень;
- логічність побудови, розвиненість мови та якість оформлення курсової роботи.

6.2. Захист курсової роботи

Остаточна оцінка за курсову роботу виставляється за результатами захисту та відображається в рецензії. Під час захисту студент повинен показати правильність розуміння теоретичних основ і тенденцій розвитку сучасних проблем міжнародної економіки в області транснаціоналізації економічних відносин, аргументувати власну точку зору, тощо. Основні вимоги: уміння стисло, чітко та логічно викласти основний зміст і висновки по роботі; здатність аргументовано захищати свої пропозиції та погляди; високий рівень економічної та загальної підготовки студента.

6.3. Опис рейтингової системи оцінки результатів навчання студентів

Рейтингова оцінка з курсової роботи має дві складові. Перша (стартова) характеризує діяльність студента з виконання письмової частини курсової роботи та її результат – якість текстового, табличного, схематичного, графічного матеріалу. Друга складова характеризує якість захисту студентом курсової роботи.

Розмір шкали стартової складової дорівнює 60 балів, а складової захисту – 40 балів.

1. Стартова складова:

- своєчасність виконання графіка роботи – 5-3 бали;
- наявність всіх структурних елементів, логічна будова роботи – 10-5 балів;
- актуальність, унікальність та обґрунтування проміжних висновків, розрахунків та рекомендацій – 15-10 балів;
- правильність застосування методів дослідження – 5-3 бали;
- якість оформлення, виконання вимог нормативних документів – 10-5 балів;

- якість схематичного, табличного, графічного матеріалу – 10-5 бали;
- відповідність переліку джерел методичним рекомендаціям – 5-3 бали.

2. Складова захисту курсової роботи:

- якість доповіді, ступінь володіння матеріалом – 10-5 балів;
- наочність представлення результатів роботи – 10-5 балів;
- якість відповідей на запитання – 5-3 бали;
- ступінь обґрунтування прийнятих рішень – 10-5 балів;
- вміння захищати свою думку – 5-3 бали.

3. Сума балів двох складових переводиться до залікової оцінки згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання

Бали Стартова складова + складова захисту	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Курсову роботу не допущено до захисту	Не допущено

Оцінка «відмінно» виставляється за курсову роботу, що містить елементи наукової новизни, а її результати мають практичне значення. Також важливою вимогою є лаконічна і вільно проголошена доповідь та правильні відповіді на запитання членів комісії.

При неповному виконанні наведених вище вимог виставляється оцінка «добре», з врахуванням міри невиконання них оцінюється на «дуже добре» чи «добре». Також можливе зниження оцінки за умов неповного розкриття теми

чи у випадку неповного виконання поставлених завдань. Може бути знижена оцінка за невірні та некоректні відповіді на запитання.

Оцінка «задовільно» виставляється при значній кількості упущень та недоліків змістовного характеру, при нечіткому формулюванні викладених положень. Відсутність математичного апарату також призводить до зниження оцінки. Залежно від міри недоліків ранжуються оцінки «задовільно» та «достатньо».

Оцінка «незадовільно» виставляється курсовій роботі зі значними недоліками як по суті, так і за оформленням.

Курсова робота до захисту не допускається у таких випадках:

- порушення встановлених вимог до оформлення;
- встановлення факту плагіату;
- порушення термінів подання роботи до захисту, що встановлені регламентом;
- не є зброшурованою (бажано використовувати степлерування).

7. ЗАВДАННЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ

Завдання на курсову роботу складається з трьох розділів основної частини – теоретичного, аналітичного та практичного (задача). Завдання виконується за нижче наведеними пунктами. На розгляд керівника окремі пункти можуть бути вилучені чи студентів пропонуються додаткові завдання з обов'язковим узгодженням з керівником.

Завдання 1. Теоретична частина (подано перелік як орієнтовний, кінцевий варіант обраних тем необхідно узгодити з викладачем).

1. Дивіденди та втрати від транснаціоналізації економічних відносин
2. Глобалізація та протекціонізм у міжнародних економічних відносинах
3. Наднаціональні регулятори міжнародної економіки: потреби та проблеми функціонування
4. Інтернаціоналізація бізнесу в умовах поширення протекціоністських тенденцій в світі

5. Аналітичні центри ТНК
6. Транснаціональні корпорації як суб'єкт міжнародного права
7. Взаємовідносини ТНК з урядами країн базування та приймаючих країн
8. Мультинаціональність ТНК, характеристика їх як юридичної особи
9. Соціальні та правові аспекти діяльності ТНК
10. Централізація і децентралізація управління ТНК
11. Умови ефективних взаємодій окремих ТНК
12. Особливості управління акціонерними товариствами з державним капіталом
13. Фінансово-промислові групи як структури ТНК
14. Спільні підприємства як форма міжнародної організації
15. Система загального менеджменту (TQM) якості та її місце у ТНК
16. Зростання ролі інновацій у діяльності ТНК
17. Основні властивості організацій майбутнього у формі ТНК
18. Управління знаннями – основа розвитку організацій (проаналізувати на прикладі ТНК)
19. Сітьові організації ТНК. Сутність та еволюція сітьових організацій
20. Віртуальні корпорації як форми міжнародного підприємництва
21. Багатовимірна структура великих міжнародних організацій
22. Виникнення поняття корпоративної соціальної відповідальності
23. ТНК і проблеми екології
24. Криза корпоративного управління на початку ХХІ ст.
25. Соціально відповідальні транснаціональні корпорації
26. ТНК і проблеми сучасних міжнародних відносин
27. Аутсорсинг в діяльності ТНК
28. Аналіз програмного забезпечення для управлінського обліку в ТНК (SAP та інші). ERP системи.
29. Консалтинг у ТНК
30. Характеристика та особливості eTOM у телекомунікаційних ТНК
31. Особливості політики мотивації в ТНК
32. HR-менеджмент та Head Hunters в ТНК
33. Управління інтелектуальним капіталом в ТНК
34. Методи дослідження виробничо-комерційної діяльності ТНК
35. Управлінські рішення у підприємницькій діяльності ТНК
36. Планування діяльності ТНК. Реалізація планів та ресурсне забезпечення ТНК
37. Організація взаємодії материнської компанії та її філій, асоційованих та дочірніх компаній

38. Управління фінансовими потоками ТНК
39. ТНК в економіці розвинених країн та країн, що розвиваються
40. ТНК на міжнародних фінансових ринках, біржова діяльність

Завдання 2. Аналітична частина (виконується по обраній в теоретичній частині країні або групі країн).

Проаналізувати діяльність транснаціональних компаній в обраному регіоні (країні або групі країн) за такими показниками: індекс транснаціоналізації корпорації (кількість країн присутності, обсяг закордонних активів у загальній структурі активів, обсяг закордонних продажів у загальній структурі продажів, відношення чисельності закордонного штату у загальному штаті компанії), обсяг прямого іноземного інвестування, ВВП та ВВП обраної країни). Дані представити в табличній та графічній формах.

Завдання 3. Практична частина (задача)

Задача 1

(варіант 1)

Важливим та актуальним питанням для менеджменту компаній, що ведуть зовнішньоекономічну діяльність, є структура капіталу, тобто співвідношення власних та залучених джерел. Прийняття рішення щодо структури капіталу обумовлює необхідність кількісного оцінювання переваг та недоліків (ризиків) базуючись на механізмі фінансового важелю.

Завдання: розглянути три варіанти фінансування і обрати найбільш вигідний для компанії з урахуванням економічної та фінансової рентабельності та з урахуванням ризиків за допомогою оцінки фінансового левериджу компанії. Як зміниться вплив податкового коректора фінансового левериджу на його ефект, якщо окремі дочірні фірми компанії здійснюють свою діяльність у державах з більш низьким рівнем оподаткування прибутку та рівень оподаткування знизиться на 5%? В задачі мають бути наведені розрахунки та обґрунтовані висновки, дані наведено у таблиці.

Таблиця 3.

	Варіант А	Варіант В	Варіант С
Активи, тис. грн	1000	1000	1000
Власний капітал, тис. грн	1000	500	200
Позиковий капітал, тис. грн	0	500	800
Вартість позикового капіталу, %	-	10	10
Рентабельність економічна (активів або капіталу), %	25	25	25
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18

Задача 1

(варіант 2)

Важливим та актуальним питанням для менеджменту компаній, що ведуть зовнішньоекономічну діяльність, є структура капіталу, тобто співвідношення власних та залучених джерел. Прийняття рішення щодо структури капіталу обумовлює необхідність кількісного оцінювання переваг та недоліків (ризиків) базуючись на механізмі фінансового важелю.

Завдання: розглянути три варіанти фінансування і обрати найбільш вигідний для компанії з урахуванням економічної та фінансової рентабельності та з урахуванням ризиків за допомогою оцінки фінансового левериджу компанії. Як зміниться вплив диференціалу фінансового левериджу на його ефект, якщо ставка позикового відсотку зросте до 17%? В задачі мають бути наведені розрахунки та обґрунтовані висновки.

Дані наведено у таблиці.

Таблиця 4

	Варіант А	Варіант В	Варіант С
Активи, тис. грн	1000	1000	1000
Власний капітал, тис. грн	1000	500	200
Позиковий капітал, тис. грн	0	500	800
Вартість позикового капіталу, %	-	10	10
Рентабельність економічна (активів або капіталу), %	15	15	15
Ставка податку на прибуток, %	25	25	25

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

8.1. Базова

1. Войтко С. В., Гавриш О. А., Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є. Транснаціональні корпорації : навч. посібник / С. В. Войтко, О. А. Гавриш, О. О. Корогодова, Т. Є. Моїсеєнко. Київ : НТУУ «КПІ», 2016. 208 с.
2. Транснаціональні корпорації [Електронний ресурс]: українсько-англійсько-російський словник основних термінів з дисципліни [«Транснаціональні корпорації»] / НТУУ «КПІ» ; уклад. С. В. Войтко, О. О. Корогодова.. Електронні текстові дані (1 файл: 618 Кбайт). Київ : НТУУ «КПІ», 2014. 30 с. Назва з екрана. Доступ : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/10658>
3. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з курсу «Міжнародна економіка (модуль 2): транснаціональні корпорації»

для студентів напряму підготовки 6.030503 «Міжнародна економіка» [Електронний ресурс] / Укл.: С. В. Войтко, Т. Є. Моїсеєнко К., 2013. 22 с.

4. Ханін І. Г. Теорія транснаціоналізації світової економіки: підручник / І. Г. Ханін, І. Л. Сазонець. Донецьк: Юго-Восток, 2011. 280 с.

5. Руденко Л. В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій: Монографія. К.: Кондор, 2004. 480 с.

6. Макогон Ю. В. Трансформація світового ринку капіталу в умовах транснаціоналізації: монографія / Ю. В. Макогон, Т. В. Орехова, К. В. Лисенко, М. І. Голубов. Донецьк: ДонНУ, 2006. 248с.

7. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Рогач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Київський університет, 2008. 399 с.

8. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / О. І. Рогач. К.: Либідь, 2005. 720 с.

9. Орехова Т. В. Транснаціоналізація економічних систем в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Орехова. Донецьк: ДонНУ, 2007. 394 с.

10. Рогач О. І. ТНК і економічне зростання країн, що розвиваються: монографія / О. І. Рогач. К.: ВЦ «Київський університет», 1994. 150 с.

11. Сазонець І. Л. Сутність та основні концепції діяльності ТНК в умовах глобалізації: монографія/ І. Л. Сазонець, Ю.М. Варич. Донецьк: Юго-Восток, 2009. 275 с.

12. Рокоча В. В., Плотніков О. В. та ін. Транснаціональні корпорації. К.: Таксон, 2001. 304с.

13. Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г. та ін. Міжнародна економіка: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. 672с.

14. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2004. 227с.

15. Транснаціональні корпорації: метод. рек., уклад. Т. В. Марченко; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Рута, 2007. 52 с.
16. Якубовський С. О., Козак Ю. Г., Савчук О. В. та ін. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: Навч. посібник / За ред. С.О. Якубовського, Ю.Г. Козака, О.В. Савчука. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 488 с.
17. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації в світовій економіці : моногр. / О. І. Рогач; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Київський університет, 2005. 176 с.
18. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Рогач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Київський університет, 2008. – 399 с.
19. Транснаціональні корпорації: навч. посіб. / Дніпропетровський національний ун-т; уклад. О. Л. Притикіна. Д. : РВВ ДНУ, 2003. 40 с.
20. Сушко Л. М. Транснаціональні корпорації : навч. посіб. / Л. М. Сушко; Харківський національний економічний ун-т. Х. : Вид. ХНЕУ, 2007. 139 с.
21. Зав'ялова О. В. Транснаціональні корпорації : навч. посіб. / О. В. Зав'ялова, В. Є. Сахаров ; Національна академія управління. К. : [б.в.], 2008. 240 с.
22. Ліснічук Ю. С. До питання транснаціоналізації підприємств хімічної промисловості України / Ю. С. Ліснічук, С. В. Войтко // Міжнародна економіка: інтеграція науки та практики : збірник наукових праць [редкол. О. А. Гавриш (відпов. ред.) та ін.]. К. : ВПІ ВПК «Політехніка», 2011. С. 107–112.
23. Корогодова О. О. Напрями інвестиційної активності транс-національних компаній / О. О. Корогодова, Я. О. Балаба, І. І. Сорокін // Бізнес Інформ. 2014. № 7. С. 77–81.
24. Корогодова О. О. Транснаціональні структури у нафтогазовому комплексі / Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми,

ефективність: збірка праць XI (XXI II) наук. - практ. конф, Київ, 09 - 10 квітня 2015 р . С. 86.

25.Моїсеєнко Т. Є. Особливості побудови організаційних структур у процесно-орієнтованих організацій / Т. Є. Моїсеєнко // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). 2013. № 3. С. 98 – 108.

26.Моїсеєнко Т. Є. Побудова процесно-орієнтованої системи управління підприємством, як елементу стратегії сталого розвитку / Т. Є. Моїсеєнко // Ефективна економіка. 2015. № 11. Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4533>

27.

8.2. Допоміжна

28.Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: монография / Под ред. Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. К.: КНЭУ, 2013.

29.Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / [Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот, Я.М. Столярчук та ін.]; за заг. ред. докторів екон. наук, професорів Д.Г.Лук'яненка, А.М.Поручника. К.: КНЕУ, 2011. 388 с.

30.Уманців Г. В. Холдингові компанії та промислово-фінансові групи у сучасній економіці : Моногр. / Г. В. Уманців. К. : Альтерпрес: Віра-р, 2002. 430 с.

31.Макаренко М.І., Савченко Т.Г. Система трансфертного ціноутворення в комерційних банках: монографія / М.І. Макаренко, Т.Г. Савченко. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. 238 с.

32.Войтко С. В. Управління розвитком наукомістких виробництв : монографія / С. В. Войтко // К.: ВПІ «Політехніка», 2012. 280 с.

33.Моїсеєнко Т. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності підприємств : моногр. / Т. Є. Моїсеєнко, С. В. Войтко. – К. : Вид-во Альфа Реклама, 2014. 160 с.

34.Рогач О. І. Транснаціональні корпорації та експорт нових індустріальних країн Азії : моногр. / О. І. Рогач, В. В. Косьміна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Центр учбової літератури, 2016. 255 с.

8.3. Інформаційні ресурси

Таблиця 5

Перелік електронних інформаційних ресурсів

Назва	Сайт
Найбільша міжнародна реферативна та наукометрична база рецензованої літератури: наукових журналів, книг та матеріалів конференцій	https://www.scopus.com/home.uri (доступ у НТБ)
Наукометрична база даних	webofknowledge.com
Сайт Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського, автореферати	http://rada.kpi.ua/
Національна бібліотека ім. Вернадського (наукові ресурси)	http://www.nbuv.gov.ua/node/1539
Канадські дисертації у відкритому доступі	http://amicus.collectionscanada.ca/s4-bin/Main/BasicSearch?l=0&id=&v=0&coll=18
Організація об'єднаних націй	www.un.org
НАТО	www.nato.int
Організація економічного співробітництва та розвитку	www.oecd.org
Світова організація торгівлі	www.wto.org
Європейський союз	www.europa.eu.int www.eurunion.org www.europa.eu
Західноєвропейський союз	www.weu.int
Рада Європи	www.coe.int
Організація з безпеки і співпраці у Європі	www.osce.org
Евростат	www.europa.eu.int/en/comm/eurostat/

Європейське космічне агентство	www.esa.int
NAFTA	www.nafta.org
Африканський союз	www.africa-union.org
Банк Африканського розвитку	www.afdb.org
Організація американських держав	www.oas.org
Банк міжамериканського розвитку	www.iadb.org
Асоціація латиноамериканської інтеграції	www.aladi.org
Асоціація держав Карибського басейну	www.acs-aec.org
АСЕАН (ASEAN)	www.aseansec.org
Азійський банк розвитку	www.adb.org
Тихоокеанська спільнота	www.spc.int
Конференція ООН з торгівлі та розвитку	www.unicc.org/unctad
Міжнародна організація з міграції	www.iom.int
Міжнародна організація праці	www.ilo.org
Світовий банк	www.world-bank.org
Європейський банк Реконструкції та розвитку	www.ebrd.org
Європейський патентний офіс	www.european-patent-office.org
Банк міжнародних розрахунків	www.bis.org
Міжнародний валютний фонд	www.imf.org
Міжнародна торгова палата	www.iccwbo.org
Департамент торгівлі США	www.ita.doc.gov
Організація Чорноморської економічної співпраці	www.bsec.gov.tr
Статистика СНД	www.cisstat.com
Верховна Рада України	www.rada.gov.ua
Кабінет міністрів України	www.kmu.gov.ua
Міністерство фінансів України	www.minfm.gov.ua
Міністерство економічного розвитку та торгівлі	www.me.gov.ua
База нормативних актів України	www.nau.kiev.ua
Офіційний бюлетень поточного законодавства України	www.gdo.kiev.ua

Українське законодавство та правові інформаційні ресурси	www.liga.net
Національна парламентська бібліотека України	www.nplu.kiev.ua
Бібліотека Верховної Ради України	www.rada.gov.ua/LIBRARY/index.htm
Книжкова палата України	www.ukrbook.net
Український інститут науково-технічної і економічної інформації	www.uintei.kiev.ua
Державна науково-технічна бібліотека України	www.gntb.n-t.org
Бібліотека Української Академії держ. управління при Президентові України	www.academy.kiev.ua/library
Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка	lib-gw.univ.kiev.ua
Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»	www.library.ukma.kiev.ua
Науково-технічна бібліотека ім. Г.І.Денисенка КПІ ім. Ігоря Сікорського	www.library.ntu-kpi.kiev.ua
АРИФР	www.smida.gov.ua
ДКЦПФР	www.ssmc.gov.ua
ООО «ПФТС. Новые технологии»	www.istock.com.ua
ЗАО «Инфинсервис»	www.finance.ua
ООО «Агентство фондового рынка»	www.sma.ua
Річні звіти компаній	http://www.annualreports.com/
Міжнародна організація зі стандартизації	http://www.iso.org
Нобелівські лауреати з економіки	http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences
Міжнародна федерація торговельних асоціацій	http://fita.org
Міжнародна асоціація з франчайзингу	http://www.franchise.org

Додатки

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Транснаціональні корпорації»

на тему: « _____ »

Виконав:

Іваненко Іван Іванович,
студент групи УС-52
напряму підготовки 051
спеціальності «Економіка»

Керівник:

Корогодова Олена Олександрівна
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Кількість балів: ____ Оцінка: ____

Члени комісії:

_____
(прізвище та ініціали) (підпис)

_____
(прізвище та ініціали) (підпис)

_____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що у цій роботі немає запозичень
з праць інших авторів без відповідних посилань

Студент _____

м. Київ – 2019 рік

Додаток Б**Зразок оформлення змісту****ЗМІСТ**

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.	4
1.1.	4
1.2.	7
РОЗДІЛ 2.	11
2.1.	11
2.2.	13
РОЗДІЛ 3.	14
ВИСНОВКИ	16
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	17
ДОДАТКИ	18

Додаток В

Зразок оформлення вступу*

Вступ

Актуальність. Транснаціональні компанії, що представляють собою утворення транскордонного типу підприємницьких об'єднань, намагаються максимізувати свою ефективність шляхом збільшення рівня показників рентабельності, зменшення рівня затрат, відкриттям нових ринків збуту, диверсифікацією діяльності, тощо. Однією з форм співпраці, що використовуються ТНК задля досягнення зазначеної мети, є стратегічні транснаціональні альянси. Масштаби виробництва, залученої робочої сили та фінансових ресурсів ТНК зростають у геометричній прогресії в умовах посилення процесів конкуренції. Через це створення альянсів розглядається як альтернатива до суцільного нарощення виробництва у досягненні конкурентних переваг.

Основною сферою формування стратегічних альянсів з ХХІ-го століття є галузь високих технологій зі значним впливом процесів інформатизації, де певні окремі ТНК мають значний рівень витрат на НДДКР. Залучаючи спільні сили у альянсах на наукові розробки, структури транснаціонального типу підприємництва зміцнюють свої позиції на конкурентних ринках, розподіляють затрати між собою; отримують інформаційне забезпечення для удосконалення виробництва продукції та оптимізації виробничого процесу. Найбільшою вигодою для окремих учасників є створення конкурентних переваг у виробництві унікальної продукції за рахунок взаємодії з іншими транснаціональними структурами.

Метою виконання курсової роботи є дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів взаємодії окремих ТНК у формі стратегічних транснаціональних об'єднань для виокремлення позитивних сторін та недоліків зазначених утворень.

Відповідно до мети, у роботі поставлено такі **завдання**:

1. Визначити форми взаємодії окремих ТНК;
2. Дослідити умови ефективності співробітництва у стратегічних альянсах з розподілом переваг і недоліків для сторін, що вступили до альянсу;
3. Навести характеристику діям уряду Нідерландів з огляду взаємовідносин з транснаціональними структурами.

У курсовій роботі використано діалектичний та історично-логічний підхід, метод аналізу та синтезу, дедукції та ретроспективи, а також статистичний, табличний та графічний методи для побудови порівняльної кількісної характеристики ТНК за країнами базування.

*джерело – курсова робота Кугій Анни

Додаток Г**Приклад оформлення тексту основної частини (розділ 1, теоретичний)*****РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ВЗАЄМОДІЇ
ОКРЕМИХ ТНК****1.1. Взаємодія окремих ТНК і форми організації стратегічних
транснаціональних альянсів**

Стратегічні транснаціональні альянси представляють собою угоди про співробітництво між фірмами на тимчасовій основі, що не призводить до злиття фірм або поглинання з витратами на покупку активів, але з отриманням конкурентних переваг від співробітництва сторін.

В середині XX-го сторіччя були розповсюджені процеси злиття та поглинання як економічний спосіб проникнення на зарубіжні ринки. Альтернативою з кінця XX ст. стало створення стратегічних альянсів без об'єднання капіталів та без витрат на придбання активів. Їхнє створення відбувається як у передових галузях, таких як біотехнології, електроніка, телекомунікації, так і в сфері послуг. Щорічно число стратегічних альянсів збільшувалося на 25 % [1].

Сторони, що вступають до альянсу, поєднують не тільки національні особливості, а й регіональні. Одним з варіантів організації альянсу є створення триполюсної структури з координаторами у регіонах: США, Західна Європа та деякі країни Південно-Східної Азії [2]. Подібна організація є проявом глобального ступеня регіоналізації. Однак існують поряд з нею також транснаціональний ступінь та національний (створений у межах однієї країни). Найчастіше відбуваються об'єднання між ТНК США та західноєвропейськими корпораціями, проте існують також окремі подібні формування у Західній Європі, наприклад, у рамках програми «Єврика» та Європейського космічного агентства [1]. Найбільша кількість стратегічних транснаціональних альянсів припадає на США (64,1 %) та Німеччину (25,6 %), на третьому місці за цим показником знаходиться Китай (19%).

*джерело – курсова робота Кугій Анни

Додаток Д

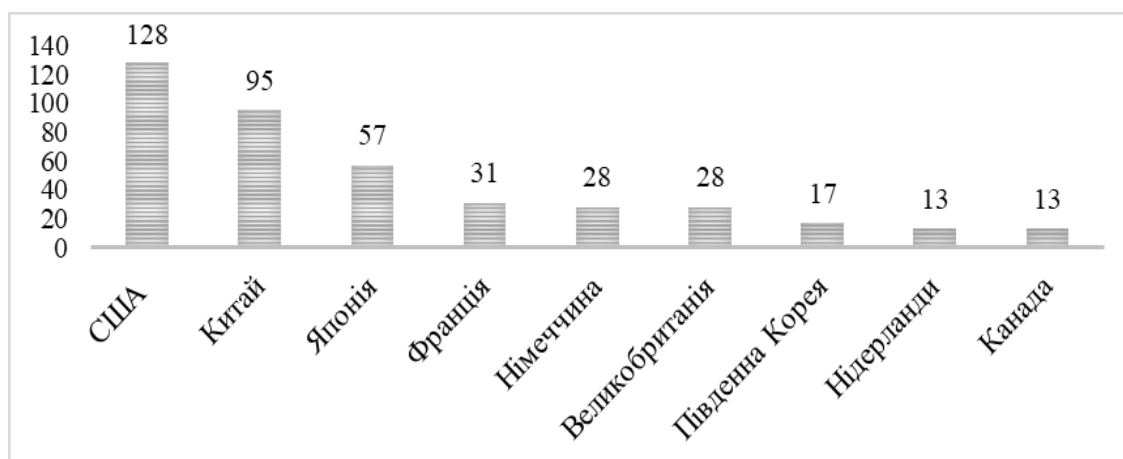
Приклад оформлення тексту основної частини (розділ 2, аналітичний)*

РОЗДІЛ 2. РОЗГЛЯД ПРОЦЕСІВ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ У ОКРЕМІЙ КРАЇНІ

2.1. Характеристика взаємовідносин уряду Нідерландів з транснаціональними компаніями

Нідерланди є таким самим учасником економічних процесів, як і будь яка інша країна, відкрита з точки зору зовнішньої торгівлі. Зазначена країна за методологією Світового банку належить до розвинутих, та слугує одночасно, як країною базування, так і країною перебування для транснаціональних компаній. Зазначена держава входить у десятку лідерів серед країн базування штабів материнських компаній.

Так, станом на 2016 рік за рейтингом Global 500 найбільша кількість материнських компаній припадала на США, Китай, Японію, Францію, Німеччину, Великобританію, Південну Корею, Канаду та Нідерланди, рис. 1. У Нідерландах зареєстровано 13 материнських компаній, на рівні з Канадою.

Рис. 1. Країни базування найбільших ТНК за рейтингом Global 500 [8]

За рейтингом Global 500 визначено найбільші ТНК, за рівнем доходу, які мають країною базування Нідерланди. Компанії представлено у табл. 1.

*джерело – курсова робота Кугій Анни

Приклад оформлення висновків***Висновки**

У курсовій роботі визначено основні центри створення стратегічних транснаціональних альянсів: США, Західна Європа, деякі країни Південно-Східної Азії. У рамках Європи виокремлено альянс на основі проекту «Єврика», що має спеціалізацію у авіакосмічній галузі. За організаційними формами виділено типові: міжнародний лізинг, франчайзинг, транснаціональні консорціуми, контракти під ключ. Окрім того, визначені основні галузі, в яких зафіксовано найбільшу кількість створених альянсів: біотехнології, електроніка, інформаційні та телекомунікаційні системи.

У наступній частині розглянуто можливості вступу сторін для створення стратегічних транснаціональних альянсів та охарактеризовано позитивні і негативні аспекти входу до них. Серед позитивних рис виділено розподілення ризиків та витрат у НДДКР. Серед недоліків слід відзначити ймовірність виникнення незбалансованості сил сторін, що призводить до подальшої конкуренції замість ефективної діяльності у рамках спільного проекту.

Визначено основні умови взаємодії альянсів: масштаби мережі альянсу, якість компаній, рівень конкурентних відносин всередині альянсу, структура управління. Наведено приклади існування транснаціональних стратегічних альянсів та функціонування деяких з них в умовах ефективної взаємодії.

Досліджено транснаціональні структури Нідерландів, як з точки зору країни базування, так і з точки зору країни перебування. Визначено основні види діяльності присутніх ТНК та місце самої країни серед лідерів за наявністю головного офісу, за рейтингом Global 500

*джерело – курсова робота Кугій Анни

Додаток 3

Приклад оформлення списку використаних джерел

Позатекстове бібліографічне посилання:

- використовують переважно у наукових виданнях у разі багаторазових посилань на одні й ті самі документи;
- нумерують у межах усього документа або в межах окремих глав, застосовуючи наскрізне нумерування (арабськими цифрами);
- наводять як перелік бібліографічних записів і розміщують наприкінці основного тексту документа або його складника (зазначаючи, наприклад, «Список бібліографічних посилань»);
- повторюють бібліографічні відомості про об'єкт посилання, який згадано в тексті документа.

Таблиця 3.1

Приклади оформлення переліку бібліографічних записів у бібліографічному списку використаної літератури за ДСТУ 8302:2015 [1]

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
При використанні значної частини тексту документа	У тексті: Процес управління та аналіз фінансової діяльності транснаціональних корпорацій наведено у навчальному посібнику «Транснаціональні корпорації» (автори Войтко С. В., Гавриш О. А., Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є.) [35]. У позатекстовому посиланні: 35. Войтко С. В., Гавриш О. А., Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є. Транснаціональні корпорації: навч. посіб. Київ, 2016. 208 с.
При згадуванні конкретної частини тексту документа	У тексті: [2, с. 128-129]. У позатекстовому посиланні: 2. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність: навч. посіб. Київ: НТУУ «КПІ», 2015. 180 с.
При використанні однієї частини багаточастинного видання	У тексті: [29, т. 1, с. 37-39]. У позатекстовому посиланні: 29. Чухно А. А. Вибрані праці. Київ, ДННУ, 2015. Т. 1. 557 с.

продовження табл. 3.1.

1	2
При згадуванні декількох документів у одному посиланні	У тексті: [3, с. 18; 2, с. 45].
При згадуванні декількох документів одного автора у одному посиланні	У тексті: [27]. У позатекстовому посиланні: 27. Кухарук А. Д.: 1) Класифікація та аналіз методів оцінки конкурентоспроможності промислових підприємств / А. Д. Кухарук // Формування ринкових відносин в Україні. 2011. С. 137; 2) Оцінка стабільності формування конкурентних можливостей поліграфічних підприємств. А. Д. Кухарук // Формування ринкових відносин в Україні. 2012. С. 212.
При посиланні на електронний ресурс	У тексті: [84]. У позатекстовому посиланні: 84. Герасимчук В. Г. Лідерство у світовій економіці: від «G7» до «E7» // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2013. №10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2013_10_14 (дата звернення: 20.09.2017).* *довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак «навискісна риска» («/») Якщо електронний ресурс має унікальний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier — Ідентифікатор цифрового об'єкта) або інший постійний ідентифікатор, замість електронної адреси цього ресурсу рекомендовано зазначати його ідентифікатор.
При посиланні на архівний документ	У тексті: [13]. У позатекстовому посиланні: 13. ЦДНТА України. Ф. Р-72. Оп. 2. К. 1 -272. Од. зб. 1. 10 арк.